Α/Α: 1134098
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 05/02/2004
Σελίδα: 31
Κατηγορία: Κριτική θεάτρου

Από την Αγγλία με λαχτάρα

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ

Παλιά τα θεατρικά έργα είχαν πλοκή, σύγκρουση, χαρακτήρες, που ονομάζαμε δραματικότητα. Σήμερα τα πρόσωπα λέγονται Α ή Β, αρθρώνουν με το ζόρι μερικές κατακερματισμένες ωμές ή γριφώδεις κουβέντες ή φλυαρούν σελίδες ολόκληρες με τον εαυτό τους, όπως οι μπαρόβιοι ύστερα από κάμποσα ποτήρια. Η βία εκθειάζεται πιθανόν για να εξορκιστεί και η διαστροφή ως αισθητικό γεγονός επί σκηνής είναι μια πράξη ανυπακοής που ταράζει πολύ, αν και τελικά περισσότερο μπερδεύει παρά φωτίζει.

Νοσταλγούμε το παλιοκαιρίτικο καλό δράμα, τα έμμεσα μηνύματά του, τη λεπτή γλώσσα της αλληγορίας, μ' όλο που ξέρουμε πως οι αντιλήψεις στις οποίες στηριζόταν έχουν παρέλθει ανεπιστρεπτί: η αίσθηση μιας ολότητας του κόσμου και η δυνατότητά μας να τον κατανοήσουμε, η διαφορά ανάμεσα στο είναι και το φαίνεσθαι, την πραγματικότητα και την εικονική εκδοχή της. Στην ερμητική, διασπασμένη και εκλογικευμένη νέα εποχή, το θέατρο συνοψίζει τον τρόμο ή την αρχή ενός νέου τρόμου χωρίς τέλος. Επιρροές από την τεχνολογία, τα μίντια, την ποπ, τις εικαστικές τέχνες, αναζωογόνησαν τα κύτταρά του, αλλά επίσης από μέσο το έχρισαν και αξία per se άσχετα με το τι μεταφέρει.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, η «αίμα-σπέρμα» δραματουργία των Εγγλέζων μετά το 1990, προϊόν της πόλης και του νεοφιλελευθερισμού, της απομόνωσης του ατόμου μες στο πλήθος και του άκρατου κυνισμού της νέας αγοράς, βάλθηκε να πει το ανείπωτο παραβιάζοντας με σφοδρότητα τα όρια της ευπρέπειας. Επώδυνες προσωπικές εμπειρίες γίνονται ριζοσπαστική διαμαρτυρία ενάντια στις ηθικές νόρμες, μέσα από τη βάναυση έκθεση καταστάσεων που ανήκουν στη σφαίρα των ταμπού. Οι συγγραφείς μιμούνται «αυθεντικότητα» σαν να λένε «ούτε εμείς ξέρουμε καλύτερα από σας (τους θεατές), γι' αυτό σας δείχνουμε άλλη μια φορά πόσο μπερδεμένα, πεζά και αδιέξοδα είναι τα πράγματα». Απομιμήσεις ζωής, όπως τις καθορίζει το εξατομικευμένο νευροψυχικό και η αντίληψη του καλλιτέχνη περί κοινωνίας και ταυτότητας, με τέτοιες δόσεις «γνησιότητας» που εύλογα προκύπτει το ερώτημα, γιατί θέατρο, όταν στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων και έξω στους δρόμους η ζωή είναι αληθινότερη και, χωρίς τα ποιητικά της άλλοθι, αγριότερη...

Κάπως έτσι ενδέχεται να αντιδράσει κανείς όταν για άλλη μια φορά καλείται να συν-κλονιστεί με την ολοκληρωτική και συνεπή μέχρι αυτοκτονίας απελπισία της Σάρας Κέιν. Φτύνοντας (για μια ακόμη φορά) τη φρίκη της ζωής (της) από τα βάθη του ηλιακού της πλέγματος, μονολογώντας με λακωνικότητα για βιασμούς, αιμομιξίες, σαβουρο-σεξ ελλείψει πάθους, για τον αργό θάνατο πριν-κατά-και μετά, για την ισότιμη λαχτάρα ζωής και θανάτου, το ΛΑΧΤΑΡΩ (CRAVE), προτελευταίο από τα πέντε όλα κι όλα έργα της, εμφανίζεται στο ΘΕΑΤΡΟ της ΟΔΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ σαν άλλο ένα στυφό σχόλιο πάνω στην εν τω μεταξύ μετά δυσκολίας υποφερτή μόδα «Σάρα Κέιν».

Τέσσερις μονόλογοι

Το έργο είναι τέσσερις μονόλογοι από το Κάπου, στατικοί και ευπρεπείς, καμία

σχέση με το ακόλαστο «Καθαροί πια» που είδαμε πρόπερσι), που προσεγγίζονται ενίοτε σε κάποιου τύπου διάλογο για να σβήσουν έρημοι στο πουθενά. Παραληρηματικές φράσεις μίσους και έρωτα και βιαιότητες που εμπλέκουν και τους τέσσερις «φορείς», χοροπηδούν με φυσικότητα πέρα-δώθε σαν ασυνάρτητο κολλάζ, αποκαλύπτουν ή συγκαλύπτουν κακοποίηση με παγερή σαφήνεια που εντυπωσιάζει, δεδομένης της φύσης των λεγομένων.

Οι πληροφορίες τι έχει παιχτεί μεταξύ των προσώπων, συνάγονται με κόπο από το ποιος λέει τι σε ποιον και ποιος αντιδρά πώς σε ποιον. Ετσι εικάζουμε ότι ο Α (Λευτέρης Βογιατζής) είχε βιάσει κάποτε (από περισσή λατρεία) την κόρη του (ένα πρόωρα γερασμένο παιδί, η Αγγελική Παπαθεμελή), ότι η Μ-μητέρα (Αγλαΐα Παππά με γόβες και ταγιέρ σε μια ζορισμένη εκδοχή μεσήλικης) στη μοναξιά της θα ήθελε ένα παιδί από οποιονδήποτε, έστω κι από τον νεαρό Β (Βασίλης Μπουλουγούρης), παιδικό φίλο της Σ, που κι αυτός τη βίασε πριν γίνει εραστής της μητέρας της. Οσο για τη Σ, το κεντρικό πρόσωπο αυτού του θρήνου της παρακμής, παραπαίει απόλυτα τραυματισμένη ανάμεσα στην παραίτηση («η ζωή δεν αξίζει τον κόπο») και τη λαχτάρα για αναγέννηση («παρακαλάω να συμβεί κάτι που να κάνει τη ζωή ν' αρχίσει»).

Τέσσερις φωνές -η εξής μία, που η βιογραφική μας μανία θέλει να δει πίσω της τη συγγραφέα, το είδωλο των διεθνών μίντια μετά την αναστάτωση που προκάλεσαν τα έργα της και κυρίως μετά την αυτοκτονία της το 1999 σε ψυχιατρική κλινική του Λονδίνου. Το ΛΑΧΤΑΡΩ δοξάζεται έκτοτε για το μπεκετικό του βάθος. Πράγματι, η αυστηρή λιτότητα της γλώσσας έχει κάποιες ομοιότητες με τον όψιμο Μπέκετ. Ωστόσο, η λεκτική τραγικότητα μοιάζει συχνά δανεισμένη, σχεδόν επίπλαστη. Χωρίς τον τραγικό θάνατο της Κέιν, το ΛΑΧΤΑΡΩ ίσως είχε νωρίτερα μια πιο κριτική αντιμετώπιση. Εντούτοις, αν η συγγραφέας ερωτοτροπεί με Ελιοτ, Μπέκετ και Μποντ, αν η φροντίδα της μορφής μοιάζει ενίοτε ισχυρότερη από την παράφορη νοσηρότητα που επικαλείται το περιεχόμενο και το φειδωλό κείμενο είναι παραδόξως διάσπαρτο από σπουδαιοφανή, σχεδόν παιδαριώδη κλισέ (Ο θάνατος είναι εραστής μου, Γιατί να μην πεθάνω στη γέννα, Με απελπίζει η απελπισία, Για μένα έχεις πεθάνεις κ.λπ.) -αυτά δεν αλλάζουν την ευγένεια και την αλήθεια ενός λόγου, που κάτω από άλλες συνθήκες θα συνιστούσε μια πειστικότερη απάντηση γιατί αυτά τα έργα πρέπει να ανεβάζονται.

Οι μύθοι καταρρέουν

Στην παράσταση της Νέας Σκηνής φάνηκε πως κάποιοι μύθοι καταρρέουν ανάλογα πώς θα τους δεις από κοντά. Ο Λευτέρης Βογιατζής (σκηνοθεσία) δεν διακοσμεί το μοιρολόι του ζόφου με ιδέες και εικαστικές λύσεις. Επικεντρώνεται στα βασικά: ρυθμό, γλώσσα, παύσεις. Οι τέσσερις ομιλητές όρθιοι πάνω στο ελάχιστο στεγνό εμβαδόν του ο καθένας, τριγύρω υγρασία α λα Ταρκόφσκι, στο πράσινο-γκρι χρώμα της σαπίλας και του βούρκου (σκηνικό Μαγιού Τρικεριώτη), επιδίδονται στις εμμονές και στην τεράστια πλήξη τους με τη ζωή με σχολαστική ακρίβεια. Απλά, περίπλοκα και αβάσταχτα θεωρητικά, σαν οι ίδιοι να παρατηρούν λόγια και εαυτούς απ' έξω. Τα λιγοστά κρεσέντο διαβιβάζονται με στιλιζαρισμένη εγκράτεια σαν άριες ρητορίας, ενώ η μακριά ερωτική εξομολόγηση -μάλλον το ωραιότερο κομμάτι που έγραψε ποτέ η Κέιν- εκτελείται γρήγορα και αναίμακτα ως παλιό χρέος, σαν ο Βογιατζής να βιάζεται να γυρίσει στην ασφάλεια των μικρών φράσεων.

Καθαρή δουλειά. Καλοσυγκερασμένη. Ομως κρύα στάχτη. Αδύνατο να φανταστούμε το ΛΑΧΤΑΡΩ σαν κραυγή οδύνης. Αδύνατο το υπαρξιακό κελί χωρίς παράθυρα και οξυγόνο να στοιχειώσει τις σκέψεις μας. Αντίθετα, μας καταλαμβάνει κάτι σαν κτηνώδης ανοσία βλέποντας τον εαυτό μας σαν επαναλαμβανόμενο κουκλοθέατρο να κατατρύχεται με το κλονισμένο φαντασιακό του μέχρις αφανισμού, χωρίς εκτόνωση, ποτέ.

Σκοτάδι, σιωπή, χειροκρότημα -και έξω στους κρύους, μουσκεμένους δρόμους...

Μετάφραση: Τζένη Μαστοράκη, μουσική: Δημήτρης Καμαρωτός.

Εσωτερικά: Σάρα Κέιν στο Θέατρο Οδού Κυκλάδων
Λεζάντες: Αγλαΐα Παππά και Λευτέρης Βογιατζής σε σκηνή από την παράσταση
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ